

www.e-rara.ch

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus

Basileae, 1568

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-153>

M. Antonini imperatoris de vita sua liber X.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

bi satis est, te tuæ naturæ cōuenienter e-
gisse: sed & mercedem insuper deside-
ras? perinde ac si mercedem oculus po-
scat, quia viderit: aut pedes, propter gres-
sus. Quemadmodum enim hæc ad cer-
tum finem facta sunt, ita vt secundū suā
cōstitutionē atq; naturam si egerint, suū
finem adepta sciamus: ita homo ad be-
neficientiam natus, si quid beneficij con-
tulerit, aut aliud quid egerit, quod so-
cietati humanæ conducatur, fecit id cuius
gratia est factus: cōsecutusq; est id, quod
ad eum pertinebat.

M. ANTONINI IM-
peratoris de Vita sua Liber X.

ERis aliquando, ô anima, bona, sim-
plex, vnica, & nuda, splendidior
corpore tibi circumiecto. Gusta-
bis olim amoris affectum: plena eris,
nullius indigens, nihil desiderans ne-
que animati neque inanimi ad fruitio-
nes voluptatum: neq; tempus requirens
quo diutius fruare, neq; locum, regionē,
aut aeris commoditatem, neque homi-
num conuenientiam. sed contenta eris
præsenti statu, delectaberis omnib. quæ
erunt

erunt in promptu: tibiq; ipsi persuadebis, omnia tibi adesse, omnia tua rectè habere, omnia à dijs tibi allata: probabis quæcunq; ijs probabûntur, ac quæ tibi ad perfecti animalis salutem dabunt: quod bonum est, iustum, honestum, omnia generat atq; continet & amplectitur: quæ dissoluuntur eò, vt alia ex ipsis existât. Eris aliquando talis, vt ita cum Deo & hominibus viuas, vt ne quid in ijs repræhendas, neq; ab illis dâneris. Obserua quid natura tua requirat, quippe qui tantum à natura gubernaris: id deinde fac & ad mitte, nisi tua natura, qua animal es, eò fiat deterior. Secundo loco animaduertêdum est, quid animalis natura quæ in te est, requirat: idq; omne omittendû est, nisi deterius sit habitura ea natura, ob quam rationis particeps diceris: nempe ciuilis, & rationalis. His vsus regulis, nihil ages superuacaneum.

Omne quod tibi euenit, aut ita euenit vt tu laturus es, aut secus. Si eo modo quo tu id ferre potes, nō fer ægrè, sed vt natura tua te docet: sin contrà, noli tamen indignari. etenim ipsum peribit, vbi te absumserit. Enimuerò memento eam esse tuam naturam, vt omnia feras ea, quæ

ea, quæ an intolerabilia iudicare velis necne, in tua est situm potestate, secundum visa, qua id tibi prodesse aut conuenire ducis.

Si quis errat, docere illum debes benignè, & ostendere quid non animaduertit. Si id nescis, te ipsum accusa: imò ne te ipsum quidem.

Quidquid tibi euenit, id omne ab æterno tibi destinatum est, atq; à connexu causarū fataliter tributum. Nam & quod tu es, & quæ tibi eueniunt, ab æterno dependent.

Sive ex impartilibus corpusculis, sive naturà mundus constat: id primùm constat, esse te partem totius quòd à natura gubernatur: deinde, coniunctionem tibi quandam esse cum eiusdem generis partibus. Horum memor, quatenus partem me esse totius sentio, nihil ægrè feram eorum quæ à toto mihi tribuuntur. Parti enim nihil potest nocere, quod toti prodest. At totū nihil habet, quod non ipsi proffit. Idq; cū omnib. est commune naturis, tum Vniuersi naturæ hoc accedit, quod ne ab vlla quidem extrinseca causa potest cogi, vt aliquid sibi damnosum producat. Quatenus verò mihi

u cogna-

cognatio quædam est cum partibus quæ sunt eiusdem generis, nihil agam quod non respiciat communitatem: imò semper ad communem vtilitatem dirigam meas actiones, & à contrario auertam. His ita cõstitutis, necesse est vitam prosperos habere successus: sicut & ciuis vitam prosperam intelligeres, procedentis per actiones ciuibus vtilis, bonique consulentis quæcunque ei ciuitas tribueret.

Omnes partes mundi interire necessarium est: hoc est, alterari. Quòd si hoc etiam malum ipsis sit, nõnne vniuersum malè possit perdurare, partibus ad interitum & alterationem cõparatis? Vtrum enim natura instituit suas partes malè afficere, maloq; obnoxias, & quidem necessariò, efficere? aut per imprudentiam hoc admisit? Vtrunq; quidem non est veri simile. Quinetiam ratione naturæ ommissa, ipsarum rerum naturã si quis consideret, itidem ridiculum erit hoc. Simul enim, dicere, quòd mundi partes à natura factę sint ad mutationes, & earum mutationes quasi contra naturam euenientes mirari aut indignè ferre, absurdum sit: præsertim cum singula ex quibus sunt
con-

conflata, in ea etiam dissoluantur. Aut enim discretio fit elementorum, ex quibus concretæ sunt res: aut mutatio, solidi quidem in terrâ, aëri autem in aërem: ita ut hæc quoq; assumatur in rationem vniuersi, siue hoc certis conuersionibus inflammabitur, siue perpetuis vicibus renouatur. Solidas autem & aëreas partes non opinare ab ortu te habere: omnia ista heri & nudiustertius ex alimento & inspirato aëre affluerunt: hæcque mutantur, non id quod ex vtero matris attulisti. *Pone autem, hoc te admodum adiungere propriæ qualitati: nihil reuera, puto, ad id quod dicitur.

Cùm sumseris tibi ipsi nomina hæc, bonus, verecundus, verax, intelligens, prudens, alti animi: caue ne quando ista nomina amittas, alijsque ea mutes. Celestiter ea animo repete: ac recordare, nomine intelligentis indicari scientiam de singulis rebus percipiendi, & eum qui cogitationibus alienis non occupetur: prudentis verò, voluntariâ approbationem eorum quæ communis natura tribuerit altitudine animi, mētis intentionem & sublimitatem, supra leues & duros morus carnis, gloriam, mortem, aliasque;

res elatæ. Si igitur te ipsum dignum his nominibus præstiteris, non id appetens ut ab alijs ita appelleris, alius eris, aliâque ingredieris vitam. Nam talem te porro esse, qualis hætenus fuisti (hoc est, in hac vita raptari & inquinari) nimis stupidi est hominis, & vitam amantis, similisq; eorum qui in pugna aduersus feras semel sunt. hi enim pleni vulnerum & tibi, tamé hortantur ut in crastinum feruentur, tales iterum pugnaturo aduersus eosdem vngues & détes. Itaq; te paucis istis nominibus accommoda, ac si qui dé possis, ea tuere, perinde atq; si in insulas quasdam fortunatas commigrasses. Sin te inferiorem ijs esse sentis, secede audacter in angulum aliquem, ut ibi victoriam obtineas: aut omnino è vita abi, nõ iratus, sed simplici & libero animo, atq; verecundo, cum id vnum in vita egeris, ut eo modo discedas. Ut autem memoriam illorum nominum retineas, haud exiguum tibi adferet adiumentum, si recorderis deorum, atq; eos nolle se adulari: sed hoc velle, ut ratione prædita animalia, ipsorum quàm similima efficiantur.

Ficus, canis, apis, suum quoduis officium

cium facit: idem est & hominis partium. Pests, bellū, terror, stupor, seruitus: hæc quotidie delebunt sacra illa tua placita, quæ è contemplatione nature rerum hausta circumfers. Omnia autem ita sunt inspicenda & agenda, vt & circumstantijs simul satisfiat, & cognitio in actionem vertatur, serueturq; animi constantia ex earum scientia accepta, latens, non * abscondita. Aliquando capies fructum simplicitatis, aliquando grauitatis, aliquando cognitionis singularum rerum. Quæ nimirum sit eius natura, quis in mundo locus, quandiu ferat eius natura vt durer, quibus ex rebus conflata sit, quis eã possit possidere, quis dare aut adimere.

Aranea, si muscam ceperit, exultat: alius, si leporem, aut pisciculum, aut suẽ, aut vrsū, aut Sarmatas. nõne hi sunt prædones? Si opiniones examines, quomodo vnum in alterum transmutetur, viam ac rationem contemplandi parabis. Continenter autem huc animũ aduerte, teq; huic parti adsuëfac: nihil est enim quod perinde animum magnũ efficiat. Corpus enim exue, intelligensq; iamiam te ex hominibus discedentem ista omnia deserturum, totum te ipsum

da iusticiæ in actionibus tuis seruandæ. In reliquis quæ eueniunt, rerum naturæ totum te committe: quid alij vel sentiãt de te, vel agant contra te, ne ad mentem quidem tibi tuam accidat.

Duob. his contentus esto, vt & iustè agas in præsentia: & id quod nũc tibi obtigit, boni consulas. Omnes alias occupationes, omnia studia missa fac, huic modo intētus, vt rectà secũdũ legẽ ingrediaris, Deũ sequens, rectavia ingredientem.

Quis sit vsus suspicionis? cùm licet deliberare quid sit agendum. Si quid agendum sit, videasque id esse ex vsu, firmiter eò procedendum. Sin id non intelligis, inhibenda actio, & optimis vtendum consiliarijs. Quòd si alia his aduersa occurrant, progrediendum est iuxta præsentis occasiones, animo ei quod iustum videtur intento. Optimũ enim est, eum attingere scopũ: à quo qui aberrat.*

Quietus simul, & ad motus facilis, simul & lætus, & constans est is, qui rationem vbique sequitur ducem.

Interroga ex teipso statim à somno expergefactus, num tua inter sit, si quæ iusta sunt, & rectè habent, in aliorum sint potestate? Nihil interest.

Nunquid

Nunquid oblitus es, illi qui aliorum sermonibus & laudibus se iactant, quales in lecto sint, quales in mensa? quid agant, quæ fugiant, quæ confectentur? quæ furentur, quæ rapiant? non quidem manibus & pedibus, sed preciosissima ipsorum parte, qua acquiri potest (si quis velit) fides, verecundia, veritas, lex, bonus genius.

Omnia danti & recipiēti Naturę probè institutus & verecūduſ dicit: Da quicquid vis, aufer quicquid vis. Neque hoc aduersus eam ferociens dicit: sed ei obediens, eamque probans.

Vitæ exigua restat pars: viue tanquam in móte. Nihil enim refert, híc ne sis, vel illic: modò scias, te vb. q; in mundo, tanquam in vrbe esse.

Videant, inquirent hominem homines, verum, ac secundum naturam viuentem. Si non ferunt eum, occidát: præstat enim hoc, quàm illo modo viuere.

Non iam præterea tibi disputandum est, qualisnam sit vir bonus: sed curandum, vt sis vir bonus.

Subinde tibi ante oculos pone æuum totum, & vniuersam naturam: cogita, vt res singulæ, ratione substantiæ, seminis

ſint: ſicorum, temporis, terebri conuerſio: idq; de ſingulis rebus indaga, quemadmodum eæ iam diſſoluantur, ſintq; in mutatione, ac quaſi putrefactione & diſſipatione: vt vnumquodq; ſuam veluti mortem habeat. Qui ſunt illi qui nunc comedunt, dormiunt, coeunt, ventrem purgant? tum qui imperant alijs, ſuperbiunt, indignantur, inferiores increpât? quibus illi paulo antè ſeruiert, & quibus de cauſis? qui erunt paulò poſt?

Vnicuiq; id prodeſt, quod natura vniuerſi fert: atque eo quidem tempore, quo ea fert. Expetit quidem pluuiam terra: expetit autem venerandus æther, cū eſt repletus nubibus, in terram decidere, ita & mundus id agere cupit, quod fit: dico itaq; mundo, me vnà amare. Itaque & hoc fit, & dicitur fieri, quod mundus vult ita fieri. Aut hic viuis, & te adſueſciſti: aut aliò te confers, & hoc voluiſti: aut defunctus tuo munere, moreris. Nihil eſt præter hæc: Bono ergo es animo.

* Semper ſit euident, hoc eſſe agrum: & quomodo omnia ſunt hic ijs qui in ſummo ſunt monte, aut in littore, aut vbiuis. Omnino enim inuenies Platonis illud, ſtabulo in môte abditus: & iacere iactus.

Quid

Quid est mens mea? ad quid nunc ea
utor? Est ne aliquid mentis vacuum? est
ne aliquid à communitate diuulsum?
num affixum & admixtum carni, vt il-
lud vnà mutetur?

Qui dominum suum fugit, fugitiuus
est. Lex autem dominus est. Ergo qui
contra legem agit, fugitiuus est. At dolo-
rem aliquis, iram aut metum concipit,
propter aliquid eorum quod factum est,
vel fit, vel fiet secundum voluntatē eius
qui Vniuersum gubernat. Hic verò lex
est, tribuens suum vnicuiq;. Ergo qui
hoc modo timet, dolet, aut irascitur, fugi-
tiuus est. Patēr, semine in vterum ma-
tris dimisso abiit. Inde succedēs alia cau-
sa agit, & absoluit fatum, animaduerten-
dum est, ex quo quid efficiatur. Rursus,
cibus per fauces dimittitur: deinde alia
causa succedens, sensum, appetitum, vi-
tam, robur, omniaq; ista alia efficit. Itaq;
ea quæ in tanta occultatione sunt, con-
sideranda sunt: facultasq; ita perspiciē-
da est, vt & eam quæ deorsum, & eam
quæ sursum vergit videmus, non ocu-
lis quidem corporeis, sed haud minus
tamen perspicuè.

Afsiduò considerandum est, quomo-

do omnia hæc sint, qualia fuerint, ac sint futura: & ante oculos ponendæ totæ fabulæ atq; scenæ earundem in speciem rerum, quas vel experientia vidisti, vel ex antiqua historia cognouisti: vt, aulam Adriani, totam Antonini aulam, totam Philippi aulam, Alexandri, Cræsi. Omnia enim hæc, talia erant.

Tantum per alios animo tibi finge eū, qui alicuius rei causa dolet aut indignatur, similem esse procello qui mactatur, & calcitrat atque grunit. Similis etiam ei qui gemit in lectulo solus tacitè alligationem nostram: & quod soli animalī ratione prædito datum est, vt rebus quæ eueniunt sponte obsequatur. Omnino autē sequi eas omnibus est necessarium. In singulis rebus quærere ex te ipso debes, sit ne mors mala, propterea quòd ea re te sit spoliatura.

Cum alicuius offenderis peccato, statim ad te reuertere, ac cogita qua in simili re tu pecces: vt, Quòd argentum, uoluptatē, gloriolam in bonis ducas, itēq; alia. Id iram mox obliuione delebit. Accedat autem & hoc, vt eum inuitum peccare scias. Quid verò faceret coactus? Tu, si potes, effice ne cogatur.

Cùm

Cùm Satyronem vides, Socraticum tibi finge conspectum dari: cùm Euryché, Hymenem, vel Euphratem cernis, Eurychionem, Syluanum, Alciphronem, vel trophæiferum imaginare: Xenophonte viso, Critonem aut Seuerum: deniq; singulis aliquem priorum certa ratione similem oppone. Simul verò tibi ad animum accidat, Vbi'nam sunt illi? nusquam, aut vbicunq;. Ita nunquam non cernes, res humanas fumum esse, & vanitatem. Maximè si recorderis, id quod semel mutatum est, nihil fore in infinito tempore. Tu autem in quo tempore es? aut quí non sufficit tibi, breue hoc honestè exigere? quam materiam, quod subiectum fugis? Quid enim sunt hæc omnia, nisi exercitia rationis, quæ accuratè perspexit naturam earum quæ in vita occurrunt rerum? Perdura igitur, dum eas res tibi familiares reddas: quemadmodum validus ventriculus omnia sibi efficit familiaria: & ignis splendidus, quidquid ei iniicias, flammá ex eo & fulgorem edit. Nulli liceat verè dicere, non esse te simplicè & bonú: sed mētiatur, quicumq; hoc de te sentit. Id verò omne penes te est: quis enim prohibeat, ne sis bonus & simplex?

simplex? Tibi modo stet sentētia, non vi-
uere, nisi talis sis: neque enim patitur ra-
tio te, nisi talem.

Quid sit, quod possit de propofita ma-
teria rectissimè dici, vel agi, considera:
quicquid erit, facere tibi vel dicere licet,
nemine obftante: neque prætende, te
impediri. Neq; prius desine sollicitudi-
nem, quàm ita sis affectus, vt quod volu-
ptuarijs sunt deliciae, id tibi sit actio in
subiecta & oblata materia, humanæ con-
stitutioni consentanea. Omne enim id
quod licet tibi agere secundum naturā,
pro voluptate habēdum est: licet autem
vbique. Nam cylindro quidem non datur,
vt quouis loco feratur suo proprio mo-
tu: vt neq; aquę, neq; igni, neq; alijs quę
à natura aut anima rationis experte re-
guntur. multa enim sunt quę obftēt eis,
& intercipient. Mens autem, siue ratio,
per omnia quę resistunt pergere potest,
secundum suam naturam & volūtatem.
Hanc facultatem ante oculos tuos po-
nens, quòd mens per omnia possit ferri,
sicut ignis sursum, lapis deorsum, cylin-
drus per decliue: nihil præterea require.
Reliqua impedimenta aut corporei sunt
cadaueris: aut præter opinionē, ipsiusq;
mentis

mentis remissionem non lædunt, neque vllum afferunt malum, alioquin is qui impediretur, malus confestim fieret. Nā reliquæ res omnes ita sunt comparatæ, vt si quid eis mali accidat, statim deterior res fiant. At hîc, si omnino dicendum est, melior etiam sit homo, maioriq; dignus laude, si rectè vtatur ijs quæ occurrunt. Omnino autem memoria tenendum est, ei qui natura ciuis est, nihil posse nocu- menti accidere, quod non idem ciuitati noceat. Atqui huic nihil nocet, nisi quod obsit legi. Eorum verò quæ incommoda aut infortunia vocât, nihil legi of- ficit: ergo neq; ciuitati, neq; ciui.

Qui morsus est à veris dogmatibus, ei ad recordationem vacuitatis dolorum & metus sufficiet vel minimum. quale illud:

Sternit humi ventus folia. —

Haud aliter genus humanum. —

Foliorum verò rationem obtinent & liberi tui, & ij homines qui acclamant & collaudant ita vt fidem mereri videâ- tur: aut contrà execrantur, aut tacitè re- præhendunt & subsannât. Foliorum ra- tionem obtinent & hi, qui famam po- steritatis excipient. Hæc enim omnia na- scuntur

scuntur tempore veris: pòst animus ea deijcit: inde alia ipsorum in locum sylua producit. Breuitas verò temporis omnibus est còmunis. Tu autem omnia perinde atque æterna fugis aut appetis, paulo pòst moriturus: & eum qui te effe-
ret, alius lugebit.

Sani oculi est, omnia visilia cernere, & non viridia tantùm velle: quod faciunt ij, qui vitio aliquo oculorum laborant. Idem de sano auditu & olfactu sentiendum, vtriq; omnia sui generis sensilia esse promptè appræhendenda: qua ratione etiam ventriculus ad omne alimētum paratus debet esse, instar molæ, quæ ad quæcunque molenda parata est. Proinde & mens sana, parata debet esse ad omnia quæ occurrunt. Sed ea quæ hoc tantum curat, vt liberi sint salui, vt ab omnibus laudentur eius actiones, oculo similis est, viridia, aut denti, tenuia tantùm volenti.

Nemo est adeò felix, cui mortuo non sint adstituri quidam, qui malum quod ei obtigisse putatur, haud malè sint consulturi: probus, dicent, & sapiens erat, nónne ad extremum aliquis dicet secū: Et ipse aliquando respirabo ab hoc pæ-
dago-

dagogo ? Nulli quidem nostrum erat grauis, sed sensi tamen clam nos ab eo sperni. Hæc de bono viro dicentur. Nobis quàm multa sunt alia, propter quæ multi sunt qui liberari à nobis cupiant. Hæc moriens si cogites, eo facilius discedes hinc: reputans, te ex ea vita abire, ex qua ij ipsi qui eius sunt participes, quorum gratia tanta certamina sustinui, precatus sum, procuravi, me volunt migrare, fortasse aliquid mea morte allevationis sperantes. Quid est cur diutius hic morari quæras ? Nihil tamen minus benignus illis discede, morem tuum feruans, amicus, beneuolus, propitius: neque ut is qui abripiatur, sed qui bene moritur, animula facile se soluentem è corpusculo. Eo modo & ab his discedendum est, quibus nos natura accommodauit & miscuit. Dissoluit nunc? dissoluor, & à familiaribus abducor, non reluctans, non vim patiens. est enim & hoc vnum eorum, quæ fiunt secundum naturam.

Aluesce, ut in omni re teipsum perconteris: Heus tu, quorsum hoc refertur? A teipso fac initium, teque primo examina. Memento, facultatem motricem
 corpo-

corporis intrus latêre. Hæc est facundia, hæc vita, hoc est (vt ita dicam) homo.

Nunquam circumiecta vasa animo tibi propone, & instrumenta hæc tibi afficta: similia enim sunt dolabræ. eo tantum differentia, quòd adnata sunt. Alioquin sine causa, quæ ea mouet & continet, haud maiori sunt vsui, quàm radius textrici, calamus scriptori, flagellum aurigæ.

M. ANTONINI IMPE

ratoris de vita sua Liber XI.

HÆC propria sunt animi ratione præditi: Seipsum videt, seipsum componit: seipsum talem, qualem vult, efficit: fructus, quos fert, ipse percipit: (etenim plantarum fructus, atq; etiam animalium, alij percipiunt) suum finem consequitur, quicumq; vitæ sit terminus: non vt in saltatione, & agendis fabulis, alijsq; id genus rebus fit, vt si quid offendatur, tota actio fiat irrita: sed is animus omni in parte, vbicumq; deprehendatur, id quod oblatum est, perfectum & nullius